
KRÓNIKA

A FORRADALMI HAGYOMÁNYOK ÉS MŰVELŐDÉSI ÉLETÜNK GYAKORLATA. A népfel szabadító háború és szocialista forradalmunk hagyományai mindinkább elnyerik az őket megillető helyet és jelentőséget művelődési életünk mindennapi gyakorlatában. A szocialista öngazgatású kultúra, tehát hazánk valamennyi nemzetének és nemzetiségének kultúrája, mindenkor kész befogadni a letűnt korok minden eredeti, a haladást szolgáló, humán értékét. Ez a mindenkor vallott, szilárd álláspont magyarázza, hogy felszabadító forradalmunk hagyományai az egyik állandó forrása mai szocialista öngazgatású, művelődési gyakorlatunknak, írja Miloš Jetić a *Dnevnikben* megjelent cikkében.

Múltunk haladó szellemű hagyományai többféle módon érvényesülnek ebben a gyakorlatban. Ezek között, kétségtelenül, a fesztiváli rendezvények azok, amelyeken egyszerre sok ember ismerkedik meg a forradalom jelentős évszámaival és emberalakjaival. A fesztiválok a közvélemény legszélesebb rétegei előtt mutatnak be forradalmi tartalmú műalkotásokat. Ezeknek hatása, eredménye érezhető: egyebek között abban, hogy az emberek jobban, mélyebben átérzik a forradalom értékeit és jelentőségét. Érezhető a mind általánosabban megnyilvánuló jugoszláv hazafiasságban, a jugoszláv közösséget alkotó nemzetek és nemzetiségek testvériségének és egységének határozott igénylésében a forradalom hozta normák, értékrend elfogadásában. A fesztiválok többsége eleget tesz ne-

mes rendeltetésének... Vannak azonban, sajnos, olyan fesztiválok is, amelyek durva megcsúfolásai a forradalmi igazságoknak. Az ilyen rendezvények legfőbb célja az üzleti haszon, és hahnizó vándortruppokra emlékeztetnek, amelyek járják a helységeket, s az alkalomtól függően, kisebb-nagyobb módosítással adják elő (adják el) ugyanazt a műsort.

A forradalmi hagyományok ápolásának igen elterjedt formája az emlékművek. Jugoszlávia valamennyi nemzete és nemzetisége, egész szocialista közösségünk arra törekszik, hogy művészien megformált emlékművekkel — a legtehetségesebb művészek keze munkájával — fejezze ki tiszteletét múltja iránt és azt az el-tökéltségét, hogy napjainkban érvényt szerezzen a forradalom folytonosságának. Tele van az ország igazán szép, igazán monumentális emlékművekkel. Ez így van jól. De mindjárt hozzá kell tenni, hogy nem volna jó, ha a forradalomért és a forradalom nevében olyan emlékműveket állítanának, amelyek híján vannak az igazi műértéknek. Sajnos, ilyenek is vannak, főleg kisebb helységekből. Vannak, és főleg azért elhibáztak, mert nem fejezik ki az adott környezet igazi viszonyát a forradalom iránt.

A forradalmi hagyományok ápolásának és fejlesztésének kétségtelenül tág tere nyílik a könyvkiadó tevékenységben. Persze senki sem kifogásolhatja az olyan műveket és kiadványokat, amelyek céltudatosan és egyenértékűen hozzájárulnak mind a forradalmi gondolat ápolásához, mind pe-

dig a kultúrához. S ilyen kiadvány, szerencsére, mind több van. Ellenben igenis szóvá kell tenni azokat a könyveket, kiadványokat, amelyeknek csak külsőségeiben ilhetője a forradalom. Ezek, s ez egészen bizonyos, gyenge írók még gyengébb fércművei, legtöbbször magánhirdetések útján terjesztnek, vagy telefonkönyvből kiírt termeskre küldik kéretlenül. Az effajta irodalom nagy károkat okoz már azáltal is, hogy kiszorítja az értékes művet, és azáltal is, hogy az avatatlan olvasóknak, aki egyszer is kezébe vesz ilyen könyvet, esetleg hosszabb időre elveszi a kedvét az olvasástól általában. Ezen csak az idejekorán reagáló, nyílt kritika segíthet némiképp.

Más művészi ágazatokban is, mindenekelőtt a film- és színházművészetben, úgyszintén a zenében és a képzőművészetben, mindinkább kifejezésre jutnak a forradalom témái. A velük való visszaélés, ami annyiszor szóba került már különösen egyes filmalkotásokkal kapcsolatban, mégsem szegte kedvét az alkotók többségének abbeli törekvésükben, hogy igazi művészi igénnyel közelítsék meg a forradalom témáit. Ennek köszönhetően nem kevés olyan műalkotást ismerünk, amelyekből — mindenekelőtt az ifjú nemzedék — megismerkedhet nemcsak egy nagy kor nagy eseményeivel, hanem ráismerhet saját korára — a forradalmi elkötelezettség jelen idejére is, amely a szocialista fejlődés szempontjából nem kevésbé jelentős — állapítja meg a cikksíró.

A HORVÁTORSZÁGI MAGYAR TANNYELVŰ ISKOLÁK HELYZETÉRŐL. Laskó, Várdaróc, Kopács népének néhány évtizedes álma vált valóra. Felszabadító háborunk és szocialista forradalmunk 40. évforduló-

ját szebben nem is ünnepelhetnénk, mint egy új, korszerű nemzetiségi iskola megnyitásával.

Ma egy új intézménnyel bővül, gazdagodik a Horvát Szocialista Köztársaság magyar tannyelvű iskolahálózata. Ez egy újabb jelentős eredménye következetes nemzetiségi politikánknak, melynek alapját már pártunk vukovári kongresszusán megfogalmazták, később forradalmunk egyik alapját képezte, amelynek fontosságát, jelentőségét Tüto elvtárs oly sokat hangsúlyozta.

Népfelszabadító Bizottságaink már a háborút követő hónapokban a szerb és horvát tannyelvű iskolákkal párhuzamosan megszervezték a magyar oktatást is. Abban az időben saját magunk teremtettük elő az oktatás anyagi feltételeit, és annyi osztályt nyitottunk, ahány tanítót kaptunk.

Néhány év múlva a horvátországi magyarság egy központi alginmázium típusú hét-, illetve nyolcosztályos iskolát is kapott. Ezzel tanítványaink előtt megnyílt az út a vajdasági magyar középiskolák, főiskolák és egyetemek felé.

Iskolahálózatunk későbbi fejlődése során nagyobb helyeinkben megalkultak az egységes nyolcosztályos iskolák. Ezek egyike volt a laskói, amely kiemelkedő szerepet játszott ebben az időben eredményes oktatónévelő munkájával, diákszövetkezetével és szakköri tevékenységével.

Ebben az iskolában sokáig nem voltak meg a kedvező munkafeltételek. Gazdasági épületekből adaptált tantermekben, hiányos felszereléssel, nagyon kevés megfelelő tankönyvvel tartani kellett a versenyképességet más iskolákkal. Az anyanyelv tanítása mellett nagy gondot kellett fordítani a horvát vagy szerb nyelv tanítására, hisz a kis jövedelmű szülők csak a közeli Eszékre utaztathatták gyermekeiket, ahol azok tanítási nyelvet váltottak. Ennek a kis iskolának

* Elhangzott a laskói Petőfi Sándor Iskola új épületének avatásán, 1981. szeptember 12-én.

tanulói, tanárai áldozatos többlet-munkával, ezzel a feladattal is jól megbirkóztak.

Rendes munkájukkal párhuzamosan pedagógusaink a helyi községi társadalmi-politikai szervezetekben állandóan napirenden tartották az új iskola építésének ügyét. Néha már egészen közelinek látszott a megoldás, aztán megint várni kellett. Időközben jöttek és távoztak a generációk, a munka újabb lendületet kapott, amikor megnyitlak a pélmonostori Középiskolai Központ kétnyelvű tagozatai. Megnagyobbodott a tanárok felelőssége, hisz ettől kezdve már a tanulók zöme folytatta tanulmányait.

A közelmúltban végre sor került erre a jelentős beruházásra, amelynek pénzeléséhez erejéhez mérten hozzájárult a helyi közösség, a pélmonostori község több nemzetiségű lakossága és a köztársasági öniszervezetek érdeklődőssége. Ez az épület tehát egy igazi társadalmi összefogás eredménye.

Időközben fontos események játszódtak le oktatási rendszerünkben. Iskoláink nemzetiségi tantervet, új eredeti és lefordított tankönyveket kaptak. Jelentős összeget kaptak behozatali tanszerekre. A Horvátországi Magyarok Szövetsége és az észéki Pedagógiai Intézet sokoldalú segítséget nyújtott az oktató-nevelő munka korszerűsítéséhez és a tanárok anyanyelvi, szakmai és pedagógiai továbbképzéséhez. Megjelent a nemzetiségi oktatásról szóló köztársasági törvény, amely biztosította a kis létszámú tagozatok fennmaradását, a magyar anyanyelvű és képesítésű szakemberek felvételét, kétnyelvű helységeinkben a magyar nyelv kötelező, szórványvidékeinken pedig fakultatív tanítását.

Nyolc község területén egymás

után nyíltak az anyanyelvű tagozatok. A magyar tanulókon kívül több más nemzetiségű diák is eredményesen tanulja a magyar nyelvet. Iskolai, községi és köztársasági anyanyelvű versenyeket, kulturális szemléket szervezünk, ezenkívül tanítványaink sikeresen szerepelnek több köztársaságközi versenyen.

A Középiskolai Központ végzett növendékei egyforma eséllyel iratkoznak be magyar, illetve horvát vagy szerb anyanyelvű főiskolákra és egyetemekre. A reciprocitás elve alapján többen fejezték be tanulmányaikat a Magyar Népköztársaságban, és itthon értékesítették tudásukat. Itt hangsúlyozni szeretném, hogy végzett tanítványaink fogadására és elhelyezésére ezentúl nagyobb gondot kell fordítanunk.

A nyelvek egyenjogúságának szellemében az idén bevezetik a magyar nyelvet az észéki tudományegyetemen. A pedagógiai kar osztálytanítói és magyar nyelv szakára eddig 21 hallgató jelentkezett. Jövő hónapban megkezdődik a magyar nemzeti és nemzetiségi irodalom, a magyar nyelvtan, a beszédművelés és a magyar nyelv módszertanának oktatása Eszéken. Ezenkívül a tudományegyetem bármely szakának hallgatói idegen nyelv helyett magyar nyelvet tanulhatnak kezdő vagy haladó fokon.

Ezzel bezárult az oktatási kör — nincs többé zsákutca —, gyermekeink anyanyelven tanulhatnak az óvodától az egyetemig.

Öniszervezeten alapuló szocialista közösségünk biztosította számunkra az anyanyelvi oktatás és nevelés, a kulturális fejlődés optimális feltételeit — már csak élnünk kell velük. (...)

MERKI Ferenc